

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociației Institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

□

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Dela „Solidaritatea”: Comunicat. — Capitalul noțional din Ardeal și problema conversiunii. — Situațiuni lipsite de cadru ideologic. — Curioasă mentalitate. — *Cronica:* Neerolog. Adunarea generală a Băncii Naționale a României. Ref. rma valutară în Cehoslovăcia.

Dela „Soldaritatea”.

Comunicat.

Băncile noastre ne trimit bilanțurile anului de gestiune 1933 pentru publicare. În cele mai multe cazuri suntem nevoiți a refuza inserarea acestor bilanțuri, pentru că mare parte din bănci sunt în restanță cu taxele pe anul trecut, iar unele au restanțe și din anii precedenți. Oricât de deficilă ar fi situația acestor bănci este o datorie elementară a lor de a furniza mijloace materiale asociațiunii lor pentru a putea duce acum lupta decisivă **pentru salvarea existenței băncilor românești și a economiilor românești din Ardeal!**

În lipsa de mijloace materiale suntem amenințați de a nu putea face față nici obligațiunilor noastre cele mai elementare: de a asigura apariția regulată a revistei chiar acum în epoca adunărilor generale ordinare și a noiei legiferări a conversiunii.

Drept-ce aducem la cunoștința băncilor noastre spre știre și conformare, **că nu vom putea publica bilanțurile băncilor, cari nu au achitat taxele către asociațiunea noastră cel puțin pe anul 1933.**

Rugăm deci ca deodată cu trimiterea bilanțurilor să ni se trimeată și taxele restante pe 1933, deoarece în caz contrar bilanțul băncii restanțiere, fără nici un alt aviz, ramâne nepublicat.

Consiliul de administrație.

Capitalul național din Ardeal și problema conversiunii.*)

(Urmare.)

Considerațiuni generale.

I.

Conversiunea este rezultatul crizei economice actuale.

Unii spun că ar fi și un rezultat al crizei morale.

Se poate.

Noi ne oprim însă la prima afirmație adăogând numai ceea ce putem numi astăzi cu drept cuvânt un fapt dovedit: Conversiunea, așa cum s'a făcut la noi, a adâncit într'o măsură îngrijorătoare criza morală din țară.

Problemele mari sunt și cele mai simple. Rezolvarea lor nu cere combinații savante. O judecată limpede, sănătoasă, ajunge.

Așa cum a fost rezolvată la noi, conversiunea constituie astăzi cel mai netăgăduit și sigur izvor de complicații.

De aceea termenul întrebuițat în mod curent nu este corect: Conversiunea nu a fost „rezolvată”. Ea a fost numai legiferată.

*) Reproducere din broșura „Solidarități” apărută în 12 crt. sub acest titlu.

Legiferarea conversiunii va rămânea de pomină.

Un ministru cehoslovac, caracterizând opera legislativă românească asupra conversiunii a spus, de curând, — în plin parlament, de altfel — cuvintele: „Este cel mai bun exemplu de felul cum nu trebuie să legiferăm“.

Lipsa noastră de seriozitate în această materie este evidentă: într'un singur an am făcut trei legi de conversiune diferite.

Aceste trei legi nu au fost nici o singură zi măcar aplicate. Când sosea termenul de punere în aplicare, legea era regulat înlocuită cu o a doua, sau cu un nou moratoriu.

O neiertată greșală, pe care a săvârșit-o legiuitorul nostru, este, că a rupt legătura între debitor și creditor: Din 19 Aprilie 1932 (data promulgării Legii pentru asanarea datoriilor agricole) și până azi, n'a mai existat nici o obligațiune de plată pentru debitori, nici măcar pentru plata unei dobânzi minimale.

Nu contestă nimeni, că situația țăranelor nu ar fi grea. Prețul pământului și al produselor agricole a scăzut, dar nu a și dispărut cu totul, cum s'a întâmplat cu obligațiunea de plată.

* * *

După legile de conversiune de până acum, debitorul nu trebuie să miște nici un singur deget măcar.

Dacă debitorii au fost scutiți însă de orice obligațiune, în schimb legile de conversiune au încărcat în spinarea creditorului nenumărate sarcini. Creditorul a fost obligat să anunțe până și datoria debitorului, și încă sub sancțiunea pierderii definitive și integrale a creanței! Astfel s'au văzut bănci, cari în vremea când nu mai încasau nici un singur ban de la debitorii agricoli, au fost nevoite să cheltuiască zeci și sute de mii de Lei pentru îndeplinirea formelor de înregistrare a creanțelor la judecătoria.

Debitorilor agricoli li s'a redus datoria prin lege cu 50%.

Băncile au rămas obligate față de creditorii lor (Banca Națională a României, deponenți etc.), prin aceleași legi, cu suma integrală a creanței.

Debitorilor li s'a redus dobânda la 1%; creditorii erau ființi să plătească

Băncii Naționale 6% pentru aceleași creanțe.

Debitorii agricoli nu plăteau nici un fel de dobândă (nici măcar dobânda de 1%); creditorii erau obligați să achite regulat dobânda de scont la Banca Națională a României după polițele agricole.

În câteva cuvinte: *Legile de conversiune au obligat băncile să cumpere scump și să vândă ieftin.*

Și pentruca nici acestor absurdități să nu le lipsească cuvenitul vârf, băncile au fost obligate, ca pe urma acestei „afaceri“ să mai plătească și impozit*)

Orice urmărire a debitorului din partea băncilor a fost sistată; în schimb băncile au fost regulat împrocuate și executate, când din partea fiscoșului, când din partea Băncii Naționale.

Este adevărat, că Banca Națională a revenit asupra acestor măsuri. Fiscoșul însă își încasează mai departe, pe aceleași căi, creanțele rezultate pe urma „beneficiilor“ băncilor cu portofoliu agricol.

University Library Cluj II.

Conversiunea a luat la noi proporții prea mari.

Îi s'a dat o importanță mai mare decât o are.

O altă problemă, de care conversiunea e strâns legată, problemă, care prezintă o importanță neasemnată mai mare, a fost complet neglijată, par'că nici n'ar mai exista: Problema creditului.

S'a trecut cu vederea peste un adevăr hotărâtor în tratamentul de care trebuie să se bucure aceste două probleme: *Conversiunea nu reprezintă decât satisfacerea unei nevoi momentane, pe când creditul înseamnă asigurarea existenței economice a unui popor și pentru prezent și pentru viitor.*

Prima problemă își are fața întoarsă spre trecut, cu efecte negative; cea de a

*) Vezi legea impozitului minimal, prin care băncile, cari nu au nici un profit, respective arată pierderi, sunt obligate să plătească totuși un impozit asupra sumei de 3% din capitalul societății și fondurile de rezervă. Ulterior, pentru băncile, cari au un plasament agricol mai mare, această lege a fost modificată în sensul: că impozitul pentru aceste instituțiuni se reduce la jumătate. Nu mai puțin adevărat este însă, că instituțiuni de credit, cari au plasament agricol între 80—100%, cum sunt multe bănci românești din Ardeal, au rămas mai departe obligate să plătească impozit după... PIERDERE.

doua este o realitate vie, pâinea de toate zilele a omului întreprinzător, cheazăia propășirii noastre din toate punctele de vedere, reprezentând un ce prin excelență pozitiv.

Prin punerea în aplicare a conversiunii singure, fără a considera și cea de a doua problemă — oricât de măiastră ar fi rezolvarea — agricultura nu va putea eși din impasul în care se află.

Totdeauna și numai creditul a fost acela, care a salvat situația în vremuri de criză. *)

Oricât am vrea să ne debarasăm, aruncând peste bord adevăruri reale, adânc înrădăcinate în viața noastră de fiecare clipă, nu o vom putea face. Aceste adevăruri reale sunt cam incomode uneori, e adevărat, dar munca nu este oare și ea de multeori incomodă? Și totuși munca este lege pentru toți.

O societate organizată nu poate exista fără credit.

La noi s'a vorbit mult despre creditul agricol.

Tărănimea are nevoie de el.

Acest credit agricol nu există la noi în țară.

Până acum a existat numai modestul credit particular rezultat din economiile depuse la instituțiile de credit.

La temelie creditului agricol trebuie să figureze în primul rând contribuția capitalului național, reprezentat prin instituțiile noastre de credit.

Distrușând fără nici un discernământ capitalul național, ne fătem noi înșine creanga de sub picioare.

Dar chiar dacă la înjghebarea acestui credit agricol instituțiile bancare din țară nu ar contribui cu nimic, până la înființarea și funcționarea lui (a creditului agricol efectiv), țăranul să fie lăsat pur și simplu la voia întâmplării?

Mai presus de aceste considerațiuni însă: Viața noastră economică întreagă să se întoarcă din cauza unei reforme

*) Și aici o mi-ă paraneză explicativă:

Nu vom să facem afirm țuni hazardate. Creditul nu a rezolvat niciodată, el singur, crizele, dar a oferit mijlocul sigur cu ajutorul căruia aceste crize au putut fi suportate.

Crizele nu dispar decât prin conlucrarea unor serii de împrejurări economice, cari desființează cauzele producătoare de criză

Iar prin credit noi înțelegem numai creditul sănătos. Cămătăria nu intră în accepțiunea noțiunii creditului.

— necesară, evident, dar nu în mod distrușător necesară — la barbaria economică din timpurile trecute?

* * *

Din tot ce s'a spus până aci, un fapt se desprinde, bine precizat și limpede pentru toată lumea:

Dacă factorii competenți sunt datori să examineze cu atențiune problema conversiunii, rezolvând-o într'un mod corespunzător cu interesele tuturor cetățenilor și ale țării, instituției creditului, tocmai pentru a putea fi rezolvată în mod fericit prima problemă, i se cuvine cel puțin tot atâta atențiune.

Creditul trebuie susținut. Capitalul național refăcut.

Căci popoarele cu ajutorul creditului trăiesc și propășesc.

Conversiunea este cel mult un corectiv de moment al unor împrejurări economice nefaste. Ea nu trebuie transformată într'un vârtej, care poate da de mal nu numai tot ce am clădit bun în cursul multor decenii, ci în acelaș timp și buna noastră judecată.

III.

Legiferarea conversiunii, așa cum s'a făcut la noi (*nu conversiunea însăș, ca idee*) a desorientat masele, făcându-le să piardă încrederea în autoritatea și spiritul de dreptate al legii.

Să ne explicăm:

Masele, cari au fost chemate la o viață politică activă prin acordarea votului universal, nu și-au desăvârșit încă educația pentru a putea participa cu deplină competență la viața politică. Nimeni nu poate nega, că înțelegerea maselor pentru problemele, cari se pun, este abia în stadiu de puerilitate.

A prezenta acestor mase, în curs de abia un an de zile, trei legi diferite asupra aceluiaș obiect, fără a pune în aplicare nici una din ele, înseamnă, fatal, să slăbești încrederea în autoritatea legii.

Despre atmosfera nesănătoasă, răspândită în legătură cu problema conversiunii dealungul și dealatul țării, preferăm să nu mai vorbim: Este cel mai trist capitol al vieții publice de după războiu din România.

Această atmosferă a pus stăpânire pe întreaga legiferare a conversiunii.

În Parlament — datorită demagogiei, care trebuia oarecum justificată față de alegători — s'au aplicat proiectelor de legi o serie de amendamente, cari au schimbat fundamental proiectul inițial, prezentat de raportorul respectiv.

Aceste faimoase amendamente, *) cari se datoresc demagogiei fără frâu a partidelor, au compromis și *spiritul de dreptate*, care trebuie să stăpânească orice idee tradusă în literă de lege, și încrederea în buna judecată a legiuitorului, și însăși cauza conversiunii.

Proiectele inițiale ale fiecăreia dintre cele trei legi de conversiune și textul lor ultim, modificat și ajuns lege, stau bună mărturie în această privință pentru oricine.

Unele partide, prin oamenii cari le reprezintă, în partea economică a programului lor au „evoluat“ atât de departe, că mai nou un șef al unui astfel de partid — fost ministru de finanțe într'o guvernare de pomină, de altfel — a propus, sub o formă foarte puțin acoperită, ștergerea obligațiunilor existente dela cetățean la cetățean și chiar dela cetățean la Stat. **)

IV.

Deși intenția noastră este, ca broșura de față să fie cât mai scurtă, să ne oprim totuși puțin și asupra structurii tehnice a legilor de conversiune de până acum.

Pentru a invedera marile greșeli săvârșite din punct de vedere al aplicabilității legii, vom aminti — exempli gratia — numai două:

1. Stabilirea îndreptățirii debitorului la conversiune din legea Argetoianu

*) În ceea ce privește aceste amendamente, ar fi interesant să le examinăm. Multe din ele conțin o serie de fotografii. Sunt articole întregi de lege, cari vizează cazuri cu totul speciale și cari s'au făcut anume pentru unii debitori mari, cari se aflau la mare ananghie.

Târguțelile, cari au avut loc pe culoarele Camerei cu ocazia votării legilor de conversiune între interesați și unii parlamentari — fapte, cari au scandalizat opinia publică — sunt cunoscute de toată lumea.

**) Dezi discursul rostit în 18 Octombrie 1933 de Constantin Argetoianu la Uniunea Agrară în București, când susnumitul a formulat, drept soluție pentru problema conversiunii, restabilizarea cu 75% din valoarea actuală a Leului și, concomitent, și reducerea creanțelor agricole cu acelaș procent (75%), ceea ce echivalează cu desființarea totală a creanței.

Cu aceeaș ocazie, acelaș orator, a propus și desființarea impozitului agricol.

(Legea pentru asanarea datoriilor agricole din 19 Aprilie 1932) și

2. Scadența polițelor din legea Vaida (Legea pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane din 14 Aprilie 1933).

Primul caz: *Stabilirea îndreptățirii debitorului la conversiune*. (Legea pentru asanarea datoriilor agricole din 19 Aprilie 1932).

Era deferită forurilor judecătorești. Creditorul era obligat — sub sancțiunea pierderii ori căror drepturi față de debitorul agricol — să anunțe toate creanțele agricole la judecătoria competentă *) să desbată procesele în această chestiune.

Pentru a ne putea da seama de ceea ce însemna această dispoziție legală, ne luăm voie a da ca exemplu un caz concret: Numai la judecătoria din Sibiu s'au înaintat cu această ocazie 40.000 cereri de conversiune. Litigiile născute din aceste cazuri nu se terminau nici în 30 ani, respective ele nu ajungeau niciodată să se pertracteze, căci numai pentru avizarea, respective stabilirea termenelor de desbatere pentru cele 40.000 procese, i-ar fi trebuit judecătoriei din Sibiu — admitând că nu ar mai fi avut și altceva de lucru — un an întreg.

Legea Vaida a voit să evite aceste proceduri speciale și procese fără număr. Legiuitorul și-a făcut o iluzie, căci

- a) tragerea unei linii demarcaționale între beneficiari și acei, cari nu aveau dreptul la această lege, era atât de dificilă, că trebuia făcut apel la intervenția justiției,
- b) compartimentele multe stabilite prin lege pentru adevărații beneficiari creiau chiar și pentru aceștia nenumărate litigii, căci stabilirea îndreptățirii pentru o anumită categorie, înscrisă într'un anumit articol de lege, în cele mai multe cazuri tot prin justiție trebuia făcută în ultima analiză.

*) Cât privește această competență a forurilor judecătorești, legea Argetoianu a desființat, pentru cauzele agricole, competența înscrisă în acte (actele de împrumuturi) și a instituit competența forurilor judecătorești aflătoare la sediul, sau în raza domiciliului (respectiv reședinței) debitorului agricol ceea ce însemna, că pentru o creanță de Lei 500 — b. o., care urma să se reducă la jumătate, restul de jumătate urmând să se plătească în curs de 30 ani, creditorul să facă cheltueli de deplasare, uneori în sumă de câteva mii.

Al doilea caz: *Scadența polițelor, cari intră în prevederile legii Vaida*, (Legea pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane din 14 Aprilie 1933).*)

De când se cunoaște cambia, în toate legiurile, cari au reglementat-o, creanța înscrisă în ea nu a avut nicicând două scadențe separate. Or, legea Vaida a stabilit O DATĂ pentru scadența cambiei și UN AL DOILEA TERMEN pentru obligațiunea de plată a dobânzilor, respective a ratelor din capital.

Astfel art. 15 din Legea pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane a prolongit de drept scadența cambiilor pe ziua de 1 Noembrie 1933. În virtutea aceluiaș articol, dela data de 1 Noembrie 1933 înainte, cambiile agricole se consideră prolongite de drept din 9 în 9 luni, iar celelalte polițe din 3 în 3 luni. În schimb, dobânda polițelor agricole a fost scadentă până la 31 Decembrie 1933, dobânda și rata la polițele urbane cari intră în art. 5 fiind scadente la 1 Noembrie 1933 și Maiu 1934 etc., iar polițele urbane și rurale, prevăzute în art. 6 la 1 Decembrie 1933, etc.

Adecă polița agricolă s'a prolongit la 1 Noembrie 1933, în mod automat pe ziua de 1 August 1934, iar dobânda trebuia plătită cel mai târziu la 31 Decembrie 1933. Cum debitorii la 1 Noembrie 1933, nu aveau nici o obligație, pentru că polița se prelungea dela sine, creditorul putea cere — dacă nu se acorda noul moratoriu — decăderea debitorului numai la 1 Ianuarie 1934, în ipoteza, că acesta din urmă nu ar fi plătit dobânda fixată de lege. La rurali și urbani aceeaș problemă, cu deosebirea că sunt alte termene de plată și scadențe.

Întrebăm: Când era în drept creditorul să protesteze asemenea cambii?

Prin urmare în ceea ce privește structura tehnică raportată la aplicabilitatea dispozițiilor legale, singura deosebire între legea Argetoianu și legea Vaida era, că procesele de conversiune ce urmau să se nască sub regimul celei dintâiu erau scufite de taxe și timbre, pe când pentru toate procesele născute din cea de a doua lege, creditorul era ținut să cheltuiască sume enorme pentru taxe, timbre, cheltueli de judecată etc., într'o vreme, când acest creditor nu mai încasa nimic.

*) Partea privitoare la scadența polițelor este lucrarea dlui Dr. Mihai Veliciu, Sibiu.

În ceea ce privește claritatea dispozițiilor cuprinse în ambele legi, exemplul dat cu scadența polițelor din legea Vaida este edificator în această privință. Tocmai pentru acest motiv, numărul litigiilor ce era fatal să nască din ambele legi amintite, este greu de precizat, dacă nu chiar imposibil.

Dar pentru a nu fi nevoiți să mai insistăm, aducând și alte asemenea exemple (nu vrem să exagerăm, dar sunt într'adevăr foarte multe), repetăm ceea ce am spus la începutul acestui capitol: Broșura de față a fost concepută într'un singur volum.

ILIE OLTEANU.

(Va urma).

Situațiuni lipsite de cadru ideologic.

Nu putem pronunța în toată splendoarea ei, aversiunea ce o simțim față de principiile revoluționare dela 1789 cu toată utopia conținută în cele trei cuvinte cari le încadrează și cari sunt lipsite complet de sens: egalitate, libertate și fraternitate. Nu putem pronunța această aversiune, deoarece ne-am alege cu anatema tuturor democrațiilor ratați, produs al epocii de una sută cincizeci de ani, cari s'au scurs dela evenimentul menționat. Nu este lucru curios de altfel că în aceste sentimente de dragoste forțată și de simpatie silită față de noțiunile goale de mai sus, se găsesc toți muritorii cu rașiune cari își dau seama de pleonasmul pe care-l conțin cele trei noțiuni fără miez, într'o măsură perfect perceptibilă. Ori aceștia nu sunt pușini, ci invers: cei pușini sunt acei excepționali visători — oameni cu capul în nori — cari cred și acuma că viața se scurge în aceste iluziuni abracadabrante: egalitate, libertate și fraternitate.

Că cei cari cred în dogma falsă de care ne ocupăm nu sunt mulți, ci doar câțiva alieși ai so cietății, ne-o dovedește organizarea tuturor statelor create dela 1789 încoace. Într'adevăr, dacă chemarea aceasta sunătoare ca un duruit de bute goală și-a împrăștiat răsunetul întâiu în Franța, cucerindu-i valurile de eter și împrăștiindu-se în toate unghiurile ei ca un gaz narcotizant dus pe unde nevăzute, este ușor de constatat că nimic din adierile ei, nu stă la baza organizării sociale, politice și economice a acestei țări. Nici nu putea de altfel o țară care a făcut mândria științelor și artelor, să se investiminteze în niște principii așa de fragile, a căror volatilitate nu rezistă nici celor mai insensibili scuturări ale logice. Căci în ce sens era să se înțeleagă de exemplu: egalitatea. Era această noțiune în stare să anchilozeze natura în fașii și formule, pentru a crea pe om

egal? Și dacă era totuși dispusă la acest lucru, cari erau mijloacele prin cari această egalizare materială și morală a individului era posibilă?

Sau putea Franța să trăiască după lozincă fraternității? Evident că nu. Fraternitatea presupune distrugerea eului din individ și transformarea sa spirituală până la animalitate. Omul trebuia făcut să simtă că în fiecare semen al său se întruchipează un frate angelic, ceea ce era imposibil de admis, câtă vreme există o problemă a vieții individuale, o râvnă de mai bine și o aspirație către situațiuni superioare. Nu putea apoi exista fraternitate, câtă vreme nu se rezolvase problema egalității care primă fraternitatea; era pentru ea, am putea spune: o condiție sine qua non.

Și în fine nu putea să se înfăptuiască nici libertatea în adevăratul ei sens abstract și ideal, pentru că s'ar fi căzut în extrema anarchismului, iar atunci haosul produs între indivizi îi făcea să se debaraseze de ea ei înșiși, îi îndruma să ardă ce au adorat și să râvniască cu nesăț la alte feluri de organizare. Fenomenul nu este ireal; în scrisorile sale către I. Ghica, Alexandri ne povestește cu lux de amănunte și de pitoresc, cum țigani eliberați din robia boerilor, se întorceau supuși și rugători la mateă, rugând pe ceie-i eiberaseră să-i primească iarăși la lucru, fapt care denotă că libertatea singură n'are nici un înțeles înrânsec.

De aceea e natural că nici Franța n'a înfăptuit în cadrele sale de organizare niciodată postulatele nude ale revoluției dela 1789. Iar dacă Franța n'a adoptat acele răsunătoare dogme concentrate în egalitate, libertate și fraternitate, cu atât mai puțin erau dispuse să se adapteze lor, cealaltă țări cari n'aveau să-și revendice nici o paternitate în formularea acestora. Așa de exemplu, Germania, vecina apropiată a Franței a purces mai departe în organizarea sa pe baza spiritului de disciplină ancestrală a strămoșilor sprinteni, isteji și cuceritori și tocmai după 1789, le-a pus mai concludent în evidență. Căci nu trebuie să uităm că cea mai splendidă epocă istorică în dezvoltarea statului german, a urmat după svârcolirea războaielor napoleoniene până la 1870, când Franța mână de anatema putrefacției dela 1789, pierdea un războiu într'un mod mai rușinos ca oricând, iar Germania s'a unit într'un stat unitar prin voiața celui mai înțelept om de stat pe care l-a avut vreodată, dar care a nutrit — ca adăpat la filosofia nietscheniană — un dispreț suveran față de lozincă inconștientă pe care o proclamase revoluțiunea franceză.

Nici Anglia, nici Austria și cu atât mai puțin Rusia, n'au voit să audă de produsele spirituale ale unei revoluțiuni cari urmăreau să organize lumea după niște concluziuni ireale și nenaturale. Poate că în privința Angliei ar încerca unii să facă oarecari

obiecțiuni finzând să demonstreze că democratismul englez este tot ce poate fi mai perfect. Nu ne îndoim de perfectitudinea democratismului englez, dar ne îndoim până la negare, că acest democratism este un produs francez, cumpărat de peste canalul mânecii acum un secol și jumătate. Să nu facem deci eroarea să ne închipuim că Anglia s'a democratizat la elanul câtorva pălării aruncate în vânt de utopiștii dela 1789 din jurul Bastiliei. Din contră când revoluția franceză și-a întins apele-i turburate ameninșând cu desordinea un continent întreg, Anglia era democrația de o vecinicie. Se scurseseră cam cinci-șase secole, de când Anglia începuse să se democratizeze sub niște percepte cari erau ale ei și numai ale ei, isvorâte din situația ei naturală și din calitățile spirituale mult apreciate cari se găsesc în conformația fiziologică a acestui vrednic și de invidiat popor. Din contră, dacă Anglia la 1789 s'ar fi luat după lozincă neghioabă pe care o fluturau revoluționarii francezi față de cei naivi și creduli, ea nu însemna astăzi decât o insulă de pământ, fără vreo importanță în geografia și istoria popoarelor.

Postulatele revoluției dela 1789 au fost deci repudiate de toate țările: nici una nu și le-a însușit. Lucrul nu e de mirare. Inșiși revoluționarii români dela 1848 se lepădaseră de experiența timpului scurs, de influența lor. Căci în acea faimoasă proclamație dela Islaz, se spune într'un punct cu tărie și răspicat: „respect față de proprietate“, ceea ce e foarte departe și de egalitate și de libertate și de fraternitate. Iar revoluționarii unguri dela aceeași epocă, nici n'au visat măcar vreodată să se facă părtași ai spiritului revoluției franceze. Din contră, lozincă acestei revoluții a căzut la ei într'o repulsiune jalnică, fapt care a contribuit să mai stăpânească conglomeratul de națiuni încă vreo șaptezeci de ani. Cu acestea am explicat de ce aversiunea noastră față de principiile revoluției franceze ar fi complect justificată: pentru că ele n'au fost nicăieri valabile sau utilizabile. Ca dovadă este faptul că de atunci încoace capitalismul a făcut cele mai mari ravagii în aceste principii: el le-a ciopârțit într'un mod demn de toată mila, luând din ele doar câte un sonament din când în când, pentru că să mai împace pe unii gură-cască cari tot mai sperau în realitatea iluziilor.

Dar dacă revoluția românească proclama respectul proprietății și în consecință organizarea nouă a statului adopta burghezia și capitalismul, nu e mai puțin adevărat că gregari cum suntem, ne-au ademenit câte odată și parfumurile pe cari le răspândia revoluția ratată din Occident. În felul acesta peste principiul sănătos de viață, aduceam la diferite ocaziuni câte un postulat la modă, stricând și pervertind cu el întreaga armonie în care clădăm. Așa se face că la diferite epoci — în plin regim capitalist — de-

creteam o expropriere oarecare, legiferam o situație socializantă și alimentam cu aspirațiuni bolnave incapacitatea de trai independent a unora sau a altora. Urmarea a fost că ne-am postat mereu într'o situație neîncadrată în principii fixe, care nu era caracterizată nici de socialism, nici de anarhism și cu atât mai puțin de capitalism. Ne-am situat adecă între două genuri de organizații, fără o caracterizare precisă, sau dacă această caracterizare se poate preciza, noi nu-i mai spunem pe nume. Astfel noi n'am înțeles omogenitatea unei organizații sociale. Ori în felul acesta tot ce se construiește este șubred și fără valabilitate. Operile de progres, principiile științifice și sociale, nu cunosc însă transacțiuni. În matematici cercetătorul se conduce și în cele mai subtile calcule, tot de regulile elementare: adună, scade, înmulțește etc., fără să violeze nici cel mai mic amănunt, disprețuindu-l, amestecându-l sau lepădându-l. Numai astfel procedând, adecă respectând solemn cadrele de bază, a putut matematica să construiască acel monumental eșafodaj de cunoștințe, în care însă un singur semn scos dela locul lui, însemnează moloz și prăpăd.

Exemplul e valabil și în organizarea socială și în cea economică și în oricare alt domeniu. Nu se poate progresa amestecând principii și reguli care se bat cap în cap, cu intenția de a scoate un amestec impunător. Astfel am citit cu admirație următoarea jurisprudență a Curții franceze (vezi „Universul“ nr. 5 din 6 Ianuarie 1934) „regula din codul civil în virtutea căreia convențiunile sunt legea părților și nu pot să fie revocate decât de consimțământul lor mutual, este **generală și absolută**. Ea se aplică contractelor a căror executare se întinde la epoci succesive, ca și la acele de oricare altă natură. În nici un caz nu aparține instanțelor să ia în considerare timpul sau circumstanțele, ca să modifice convențiunea părților. Ele nu pot nici sub pretextul unei interpretări pe care contractul n'o face necesară, să introducă în exercițiul drepturilor constituite de către contractanți condițiuni noi, chiar atunci când regimul constituit astfel, ar părea mai echitabil din cauza circumstanțelor economice“.

Ori problema aceasta a impreviziunii ne preocupă. Se vorbește că pe baza ei, se va legifera conversiunea datoriilor. Nu știm dacă ea figurează în dreptul românesc căci nu întrunim atâtă știință juridică. Vrem numai să semnalăm jurisprudența franceză ca o pecetluire sacro-sancă a organizației și spiritului capitalist. Dacă dreptul nostru prevede impreviziunea cu atât mai rău, cele spuse de noi până acum în privința sinuoșităților în care ne alterăm principiile fundamentale de existență sunt cu atât mai adevărate. Dacă dreptul nostru nu prevede acest fenomen juridic, toată strădania de a legifera conver-

siunea este o muncă risipită, o energie demnă de o întrebuițare mai bună, având în vedere toate legiferările conversioniste de până acum.

Insă nu e numai atât. Prin devieri dela fundamentul organizației noastre juridice și sociale nu pot să nască decât mari pericole și dezechilibrări a căror gravitate nu se poate prevedea. Nimeni nu poate ține două mere într'o mână și nici să stea în două luntri, zic proverbele românești. Bălăceala aceasta a noastră în principii sociale și de drept, furate din ideologii, cari se bat cap în cap, o să se răsbune. Și o să ne căim, căci cu toată lamentarea unora și perorațiile altora, nici bolșevismul n'a triumfat, nici capitalismul n'a murit. Din contră, la neputința clară a sovietismului rusesc, a început să se ridice marea forță împropătată din adâncurile sale curate, a capitalismului japonez. Acesta a început să activeze pur și fără tranzații. Mărfurile japoneze produse în cel mai curat spirit de concurență, care e expresia caracteristică a capitalismului clasic, au început să inunde piețele europene cari în fața dezastrului evident, au și dat alarma. Dar cu această alarmă nimic nu se rezolvă și Japonia, țara de pitici cu muncă de uriași dă în voie lovitura.

De aceea ar trebui să ne oprim cât mai este vreme și până nu va fi prea târziu. Să încetăm deci de a suda între ele situațiuni cari n'au nici o adevență nici o asemănare. E vorba să se lichideze trecutul? E vorba să se facă conversiunea datoriilor? Toate acestea nu s'au pus numai la noi. Ungaria, Jugoslavia, Bulgaria, toate au găsit formulele necesare, fără a lovi pe unii și a favoriza pe alții. Să ne reculegem deci și să respectăm principiile în cari trăim în toată plenitudinea lor. Altfel nu va trece multă vreme și ne vom găsi în panică desăvârșită. Și vom fi singurii vinovați.

Ing. GH. BRĂNDUȘ.

Curioasă mentalitate.

După cum ne informează ziarul „Universul“ Nr. 36/1934 un dl. N. C. Georgescu a susținut în întrunirea frontului „Asanarea urbană și rurală“, ținută în București la 4 Februarie 1934, că: „Creditul va reinvia imediat ce se va soluționa problema datoriilor generale dela sate și orașe deopotrivă pentru toți, prin reducerea creanțelor cu 75%... Statul va plăti restul de 25%“.

Va să zică acest „front“ prin graiul dlui Georgescu ne dă o soluțiune genială: Să se reducă creanțele cu 75%, restul de 25% să-l achite Statul cam în 30 ani, ca creditorii în acest lung timp să se poată

prăpădi, iar debitorii să fie liberi de sarcini, ca să binevoiască a contracta noi împrumuturi, pe cari după câțiva ani... iar să le asaneze după analogia asanării ingenioasă a dlui Georgescu! Și astfel creditul va reinvia imediat!

Insuși cuvântul „credit“ invoalvă încrederea, că averea încredințată cuiva se poate recupera la un anumit termen, în puterea forței morale a aceluia, căruia i s'a creditat, iar dacă aceasta forță nu e îndesulitoare, urmează constrângerea prin lege, prin forța publică a creditatului, să-și îndeplinească angajamentul. Cât timp aceste condițiuni nu există, nu numai că nu reinvie creditul, dar nici nu se poate gândi un om normal, să-și risipească agoniseala trudei sale, fără speranța de a și-o mai putea cândva redobândi. Și apoi har Domnului, ceice și-au putut agonisi ceva, sunt oameni normali. Nebunii sunt puși sub curatelă. La cine se vor mai adresa deci „asanajii“, în modul preconizat de dânsii pentru împrumuturi, ca să „reinvie imediat creditul“?

Sigur dl Georgescu, care ocupă locul de președinte al „frontului“, nu este atât de naiv, ca să nu poată înțelege rostul și tehnica creditului. Alături de tovarășii d-sale își închipuie însă, că mai făcând vorbărie lată și umflată spre a-și salva interesele în detrimentul oamenilor harnici, în detrimentul creditorilor, se va face auzit la locurile cu cădere, cari vor formula noua lege a conversiunii dacă nu tocmai astfel, apoi cam așa după cum e dorința acelor tovarăși. Doar în țara românească de câțiva timp nu se legitimează spre mulțumirea tuturor cetățenilor, mai presus de toate, spre menținerea principiului: *justitia regnorum fundamentum*, ci așa după cum cineva e în stare să producă mai multă gălăgie în jurul intereselor sale personale. Ne place însă a crede și a nădăjdui, că cel puțin de aici încolo vor înceta aceste matrapazlăcuri. Ne place a crede și a spera, că actuala conducere a țării, eșită din straturile cetățenilor cu semnificativă majoritate zdrobitoare, și și de altfel animată de interesele superioare ale țării, între cari se cuprinde dreptatea și ordinea, — aceea conducere nu se va mai orienta după sugestii de bălcu, à la Potârcă, care mai recent a inventat sângele țării, ci va procedea în leguire serios și cuminte, restabilind numai creditul, ordinea, ci îndreptând populația pe făgașele moralității. Vor fi deci zădărnice lărmuirile viclene ale celor de sub președinția dlui Georgescu.

L. VRACIU.

CRONICA

Necrolog. Dr. Ștefan Cicio-Pop, fost ministru și fost președinte al Camerei deputaților, vice-președintele băncii „Victoria“, Arad, membru în Consiliul de administrație a „Băncii Românești“, București și a

mai multor întreprinderi bancare și industriale, a încetat din viață la 17 crt. în Arad.

Cu defunctul a dispărut un mare patriot, neînfricat naționalist și vechi luptător, încă de pe vremea opresiunii maghiare, pentru drepturile poporului român oprit din Ardeal.

Moartea lui St. C. Pop lasă unanime regrete în tot cuprinsul țării.

Adunarea generală a Băncii Naționale a României s'a ținut Duminică trecută 18 crt. și a decurs în ordine. S'au aprobat toate propunerile Consiliului de administrație.

Din cercurile acționarilor s'a cerut de cătră mai mulți vorbitori reducerea taxei scontului și a cheltuielilor de administrație; în deosebi s'a propus ca la creanțele agricole (portofoliul agricol) banca de emisiune să perceapă 2⁰/₀—3⁰/₀.

Dividendul anului 1933 s'a fixat cu Lei 360— de acțiune, din care se va detrage impozitul de 16·20% + impozitul pentru drumuri, total Lei 62— primind acționarii Lei 298— net. Cei-ce au ridicat deja în August a tr. à contul de dividend de Lei 100— vor primi Lei 198 net.

Administratori au fost aleși dnii N. Bălănescu și C. Teodorescu, iar censor dl D. Cristescu.

Reforma valutară în Cehoslovacia. Guvernul a depus un proiect de lege pentru modificarea și complectarea unor dispoziții legislative relative la moneda cehoslovacă și la Banca Națională.

Proiectul cuprinde cinci articole. Primul articol prevede reducerea cu 1/6 a aurului conținut în o coroană cehoslovacă; 37 miligrame și 15 sutimi, în loc de 44 miligrame și 58 sutimi. Al doilea, o proporție egală pentru piesele de 100 coroane aur monetizat sau aur fin pentru monetizare. Al treilea, obligația pentru Banca Națională de a avea o acoperire în aur, monetizat sau nu, de cel puțin 25 la sută din bancnotele puse în circulație, în afară de angajamentele la vedere. Al patrulea, Banca Națională este autorizată să caute mijloacele de credit cele mai eficiente. Al cincilea, legea va intra în vigoare în ziua promulgării ei, iar executarea legii va fi încredințată Ministerului de Finanțe.

Proiectul este însoțit de o amănunțită expunere de motive.